పాడనా తెనుగు పాట

ప్రసిద్ధ చిత్రగీతాల వ్యాఖ్య

డా॥ కంపల్లె రవి-చంద్రన్

Creative Links
PUBLICATIONS

పాడనా తెనుగు పాట

శ్రీమతి పి. సుశీల ఏకగళ గీతాలపై వ్యాఖ్య

PAADANA TENUGU PAATA

by Dr. Kampalle Ravichandran

© రచయిత

ప్రథమ ముద్రణ : జనవరి, **2018**

ప్రతులు : **1000**

వెల : **రూ. 200 / -**

ప్రచురణ :

క్రియేటివ్ లింక్స్ పబ్లికేషన్స్

1-8-725/ఎ/1, 103సి, బాలాజీ భాగ్యనగర్ అపార్ట్‌మెంట్స్,

నల్లకుంట, హైదరాబాద్ - 500044.

ఫోన్స్ : 98480 65658, 8885446222, 98485 06964

E-mail : creativelinkspublications@yahoo.com

రచయిత చిరునామా :

డా॥ కంపల్లె రవిచంద్రన్

3-1-55/1 , 1వ అంతస్తు,

4వ క్రాస్ (ఎడమ),

విద్యానగర్, తిరుపతి-2,

ఫోన్ : 9848720478.

ముఖచిత్ర రూపకల్పన : పెమ్మరాజు రవికిశోర్

ఈ పుస్తకం లభించే చోట్లు :

క్రియేటివ్ లింక్స్

నవ తెలంగాణ బుక్ హౌస్ (అన్ని పట్టణ శాఖల్లో)

నవచేతన పబ్లిషింగ్ హౌస్ (అన్ని పట్టణ శాఖల్లో)

విశాలాంధ్ర బుక్ హౌస్ (అన్ని పట్టణ శాఖల్లో)

నవోదయ బుక్ హౌస్, కాచిగూడ, హైదరాబాద్

తెలుగు బుక్ హౌస్, కాచిగూడ, హైదరాబాద్

హెచ్చరిక *:* ఈ పుస్తకంలో ఏ భాగాన్ని కూడా ప్రచురణ కర్త నుండి ముందుగా రాతమూలకంగా అనుమతి పొందకుండా ఏ రూపంగా వాడుకున్నా, కాపీరైట్ చట్టరీత్యా నేరం.

ఏ పుటలో ఏ పాట...

1. భారతవీరకుమారిని నేనె ....సంఘం (1954) 1

2. బాలనురా మదనా .... మిస్సమ్మ (1955)....................... 3

3. అనురాగము విరిసేనా..................... దొంగరాముడు (1955) 5

4. నడిరేయి గడిచేనే చెలియా .... జయసింహ (1955) 7

5. ఆనందం అర్ణవమైతే .... కన్యాశుల్కము (1955)............... 11

6. చందన చర్చిత .... తెనాలి రామకృష్ణ (1956)............ 14

7. పిలువకురా అలుగకురా .... సువర్ణసుందరి (1957) 17

8. నీవుండేదా కొండపై నా స్వామి .... భాగ్యరేఖ (1957) 20

9. సుందరంగా అందుకోరా .... భూకైలాస్ (1958)..................... 22

10. పాలకడలిపై శేషతల్పమున .... చెంచులక్ష్మి (1958)................... 25

11. తెలియని ఆనందం........................ మాంగల్యబలం (1959)............ 27

12. ఒకసారి ఆగుమా ఓ చందమామా........బండరాముడు (1959) 29

13. సంగీత సాహిత్యలీల... .... రాజామలయసింహ (1959)........ 31

14. చెంగు చెంగునా గంతులు వేయండీ... నమ్మినబంటు (1960)................ 35

15. జయ జయ జయ జయ శారదా....... మహాకవి కాళిదాసు (1960)......... 37

16. కవికోకిల తీయనిపలుకులలో .... చివరకు మిగిలేది (1960)........... 39

17. సీతారాముల కల్యాణం .... సీతారామకళ్యాణము (1961)........ 42

18. ఏమని పాడెదనో ఈవేళ................. భార్యాభర్తలు (1961) 46

19. మేలిమి బంగరు .... కలిసి వుంటే కలదు సుఖం (1961).. 49

20. మదన సుందర నా దొరా .... గులేబకావళికథ (1962) 51

21. నీ చెలిమి నేడె కోరితినీ ... . ఆరాధన (1962) 53

22. మధురమైన గురుదీవెన .... స్వర్ణమంజరి (1962) 55

23. మహాదేవ శంభో ... . భీష్మ (1962).......................... 58

24. అలిగిన వేళనె చూడాలి ... . గుండమ్మ కథ (1962)................ 59

25. సన్నగ వీచే చల్లగాలికి ... . గుండమ్మ కథ (1962)................ 61
26. నీకై వేచితినయ్యా ... . శ్రీకృష్ణార్జునయుద్ధం (1963) 63
27. జననీ శివకామినీ .... నర్తనశాల (1963)...................... 64
28. సఖియా వివరించవే .... నర్తనశాల (1963)...................... 66
29. వినిపించని రాగాలే .... చదువుకున్న అమ్మాయిలు (1963) .. 68
30. ప్రభు గిరిధారీ శౌరీ .... పరువు ప్రతిష్ట (1963) 70
31. పూలు విరిసెను తేనె కురిసెను .... పునర్జన్మ (1963) 72
32. దాచాలంటే దాగదులే .... లక్షాధికారి (1963)..................... 74
33. ఎందుదాగిఉన్నావో బృందావిహారీ ..... పూజాఫలం (1964) 76
34. దూరానా నీలిమేఘాలూ ... . గుడిగంటలు (1964)................. 77
35. గోదారి గట్టుంది .... మూగమనసులు (1964)............. 79
36. మానూ మాకును కాను ... . మూగమనసులు (1964)............. 81
37. నగుమోము చూపించవా గోపాలా ... అమరశిల్పి జక్కన్న (1964).......... 83
38. పాడమని నన్నడగ తగునా .... డాక్టర్ చక్రవర్తి (1964)............... 85
39. నీవులేక వీణ పలుకలే నన్నది .... డాక్టర్ చక్రవర్తి (1964)............... 88
40. గోరొంక కెందుకో .... దాగుడుమూతలు (1964)............ 91
41. ముత్యాల చెమ్మచెక్క. .... బొబ్బిలియుద్ధం (1964).............. 92
42. నిను చేర మనసాయెరా .... బొబ్బిలియుద్ధం (1964).............. 94
43. మల్లెపూవులు విరిసెరా .... ఇల్లాలు (1965) 96
44. మనసునేదో కవ్విస్తూంది.................. ఇల్లాలు (1965) 98
45. ఉంగరాల జుట్టువాడు.................. ఉయ్యాల-జంపాల (1965)........ 100
46. రివ్వునసాగే రెపరెపలాడే .... మంగమ్మ శపథం (1965)......... 101
47. పిల్లనగ్రోవిగ మారితిరా .... కీలుబొమ్మలు (1965) 103
48. ఏమిటో ఎందుకో........................ చంద్రహాస (1965)................. 105
49. తాకినచోట ఎంతో చల్లదనం........... వీరాభిమన్యు (1965) 107

50. జయపాండురంగ ప్రభో విఠలా .... సతీ సక్కుబాయి (1965)............ 109
51. కొమ్మల్లో పాలపిట్టా .... పిడుగురాముడు (1966)......... 112
52. నీలమోహనా రా రా.................... డాక్టర్ ఆనంద్ (1966) 114
53. పెరుగుతున్నది హృదయమూ......... డాక్టర్ ఆనంద్ (1966)................ 116
54. సోగ్గాడే చిన్నినాయనా .... ఆస్తిపరులు (1966) 118
55. మీరజాలగలడా .... శ్రీకృష్ణతులాభారం (1966)........... 120
56. కనరానిదేవుడే కనిపించినాడే........... రంగులరాట్నం (1966) 123
57. అమ్మకడుపు చల్లగా .... సాక్షి (1967) 125
58. ఏమివ్వగలదానరా నాస్వామీ .... వసంతసేన (1967) 127
59. జీవము నీవే కదా దేవా............... భక్త ప్రహ్లాద (1967)................. 129
60. ఇది మల్లెల వేళయనీ... .... సుఖదుఃఖాలు (1968) 132
61. మనసే అందాల బృందావనం .... మంచికుటుంబం (1968) .... .135
62. వగకాడ బిగువేలరా .... తిక్కశంకరయ్య (1968).............. 137
63. ఎందుకీ సందెగాలి..................... ఉండమ్మా..బొట్టుపెడతా (1968).......140
64. అడుగడుగున గుడి ఉంది.............. ఉండమ్మా..బొట్టుపెడతా (1968) 142
65. వేణుగాన లోలుని గన .... రెండుకుటుంబాల కథ (1970)........145
66. జగమే రామమయం................... కథానాయిక మొల్ల (1970).......... 147
67. నీధర్మం నీ సంఘం .... కోడలు దిద్దిన కాపురం (1970) 151
68. మహాబలిపురం మహాబలిపురం ...... బాలరాజు కథ (1970) 155
69. పాడెద నీనామమే గోపాలా .... అమాయకురాలు (1971)........... .158
70. ఆలయమేలా అర్చనలేలా.............. సతీ అనసూయ (1971) 160
71. ఎన్నిజన్మల ఎన్నినోముల .... సతీ అనసూయ (1971) 162
72. ఊరికే కొలను నీరు .... సంపూర్ణరామాయణం (1972)....... 164
73. మాటలకందని భావాలు .... నీతి నిజాయితీ (1972).............. 167
74. తిరుమల మందిర సుందర... .... మేనకోడలు (1972).................. 168

75. ఈనాడే బాబూ నీ పుట్టినరోజు... ..... తాత-మనవడు (1973)............. 170
76. మీ నగుమోము నా కనులారా... ..... బడిపంతులు (1973)................ 172
77. నీ మది చల్లగా .... ధనమా? దైవమా? (1973)........ ..174
78. శ్రీరామ నామాలు శతకోటి........... మీనా (1973)......................... 177
79. ఈ వీణకు శ్రుతిలేదు .... దేశోద్ధారకులు (1973)............... 179
80. సరిసరీ వగలు తెలిసెర గడసరీ....... భక్త తుకారాం (1973)............... 181
81. మల్లెపందిరి నీడలోన .... మాయదారి మల్లిగాడు (1973).. 184
82. వీణలోనా తీగలోనా .... చక్రవాకం (1974) 186
83. వస్తాడు నారాజు యీ రోజు........... అల్లూరి సీతారామరాజు(1974)........189
84. రాధకు నీవేర ప్రాణం.................. తులాభారం (1974) 193
85. దీపానికి కిరణం ఆభరణం............ చదువు-సంస్కారం (1974)........ ..194
86. ముత్యమంతా పసుపు................... ముత్యాలముగ్గు (1975)............. 196
87. నిదురించే తోటలోకి.... .... ముత్యాలముగ్గు (1975)............. 198
88. మ్రోగింది వీణా........................... జమిందారుగారి అమ్మాయి(1975) 200
89. స్వరములు ఏడైనా రాగాలెన్నో... ..... తూర్పు-పడమర (1976) 202
90. తెల్లవారకముందే పల్లె లేచింది.... .... ముత్యాలపల్లకి (1976)............... 205
91. పాడనా తెనుగుపాట.... .... అమెరికా అమ్మాయి (1976) 208
92. ఆకాశపందిరిలో ... . శ్రీరాజేశ్వరీవిలాస్ కాఫీక్లబ్(1976) 210
93. ఏ తల్లి నినుగన్నదో .... దానవీరశూరకర్ణ (1977) 212
94. ఎవరు నేర్పేరమ్మ ఈ కొమ్మకూ .... ఈనాటిబంధం ఏనాటిదో (1977).....215
95. రాయినైనా కాకపోతిని.... .... గోరంతదీపం (1978) 217
96. జోరుమీదున్నావు తుమ్మెదా.... .... శివరంజని (1978) 219
97. గోరింటపూచింది కొమ్మలేకుండా.... .. గోరింటాకు (1979) 221
98. ఆకులో ఆకునై పూవులోపూవునై.... ... మేఘసందేశం (1982) 224
99. నిన్నటిదాకా శిలనైన.... .... మేఘసందేశం (1982) 226
100. వటపత్రశాయికి వరహాల లాలి...... స్వాతిముత్యం (1986) 229

సంఘం (1954)

❖ తోలేటి ❖ ఆర్.సుదర్శనం

ఆ..ఆ..ఆ..
లల్లలాల్ల లలల్లాల లాల్ల లాల్ల లాల్ల..లల్ల..
భారతవీరకుమారిని నేనె నారీ రతనము నేనె
భారతనారీ అభ్యుదయానికి నాయకురాలిని నేనె ॥భారత॥

స్వార్థముతో ... కులమతభేదముతో
సతతము పోరే భరతావనిలో శాంతిజ్యోతి వెలిగిస్తా ॥సతతము॥
కర్షకసౌఖ్యం...కర్షకసౌఖ్యం కార్మికశ్రేయం ॥కర్షక॥
కలిగే మార్గం చూపిస్తా ॥కలిగే॥
రాణీ రుద్రమ మల్లమదేవి రెడ్డినాగమ్మ నేనే ॥రాణీ॥
రణతిక్కనభార్యా సతిమాంచాల
తిక్కన భార్యా సతి మాంచాల
శౌర్యధైర్యములు నావే ॥శౌర్య॥ ॥భారత॥

ఓహో... ఓహో...ఓహో...

చక్కని కథాంశం, సందేశం, ప్రతివారూ ఇది నా కథ, నా పాట అనుకునే చిత్రాలు నిర్మించి పేరు తెచ్చుకున్న సంస్థ ఏ.వి.యమ్. "జీవితం" చిత్రంతో జైత్రయాత్ర ప్రారంభించిన ఏ.వి.ఎమ్ తీసిన మరోచిత్రం "సంఘం". రెంటిలోనూ వన్నెలచిలుక వైజయంతిమాలే కథానాయిక.

ఆమెపై చిత్రీకరించబడ్డ పాటే ఇది. పాట ప్రారంభమే ఒక చక్కని ఆలాపన... 'లల్లలాల్లలా' అంటూ సాగి, పాటలోని భావం దేశభక్తి, ఉత్తేజం, చైతన్యం అని మూడుపాయలుగా మారి మళ్లీ ఒక స్వరప్రవంతిలా ప్రవహిస్తుంది. వైజయంతిమాల గుర్రంపై స్వారీచేస్తూ తనను రాణీ రుద్రమగా, మల్లమదేవిగా భావించుకుంటూ గుఱ్ఱపుడెక్కల నిక్వణంలో, తల ఎగరేస్తూ, జాతిని మేల్కొల్పుతూ సాగే యీ పాటలో

తోలేటి

సుశీల గాత్రంలో ఒక స్వచ్ఛత, గంభీరత, ఆత్మవిశ్వాసం ప్రతిఫలించి, పాట వింటుంటే శ్రోతలు రోమాంచితులౌతారు. ఎనలేని స్ఫూర్తిని పొందుతారు. అప్పటికి భారతదేశానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చి ఏడునంవత్సరాలైంది. దేశభక్తి గీతాలు పుంఖానుపుంఖాలుగా ప్రజలనోళ్లలో నానుతున్నాయి. ఇక కావాల్సింది కార్మిక, కర్షక సంక్షేమం. ఈ రెంటిమీద దృష్టి నిలపాల్సిన బాధ్యతను యీ పాట మరోసారి మహిళా తేజోమూర్తులను స్మరిస్తూ గుర్తు చేసింది.

స్వరకర్త ఆర్.సుదర్శనం, టంగుటూరి సూర్యకుమారి పాడిన 'మా తెనుగుతల్లికి మల్లెపూదండ' లాంటి పాటలకు అజరామర వరసలు చేసిన ప్రతిభాశాలి. ఆయన యీ పాటను మోహన, బిలహరి రాగాల మిశ్రమంలో స్వరపరచినా సుశీల పాడిన విధం చూస్తే కదనకుతూహలరాగంలోని వీరరసం, సైనిక కవాతులోని పోరాటపటిమ, యుద్ధానికి సన్నద్ధమైనవేళ నగారా మ్రోగినట్లు అనుభూతి కలుగుతుంది. ఈ మూడురాగాలు ధీర శంకరాభరణ జన్యరాగాలే కాబట్టి యీ పాట శంకరాభరణరాగంగా చెప్పవచ్చు. 'చెంగుచెంగున' (నమ్మినబంటు', 1960) పాటలో కూడా ఇవే ధోరణులు, పోకడలు కన్పిస్తాయి.

సుశీల పాడిన అనేక దేశభక్తిగీతాలలో యీ పాటొక చక్కని ప్రేరణగీతంగా చెప్పుకోవచ్చు. పాట చిత్రీకరణ చూస్తే, తురంగం చెంగుచెంగున దూకుతోందా? పాట చెంగుచెంగున సాగుతోందా? అటు కవిభావన, స్వరకర్త ప్రతిభ, నటి హావభావాలూ అన్నీ ఒక్క సుశీల గాత్రంలోనే ఇమిడిపోయాయా? అనే సందేహం కలుగక మానదు. అరవైమూడుఏళ్లు దాటినా నాటి ప్రేక్షకుల హృదయాల్లో గ్లామర్‌క్వీన్ అంటే వైజయంతిమాలే అని స్థిరపడిపోవడానికి బాగా దోహదం చేసిందీ యీ పాటే. ఇప్పటికీ యీ పాటను పూర్తిగా పాడుకునే అభిమానులెందరో!

సువర్ణసుందరి (1957)

❖ సీనియర్ సముద్రాల ❖ పి.ఆదినారాయణరావు

పిలువకురా....
అలుగకురా....
నలుగురిలో నను ఓ రాజా
పలుచన సలుపకురా ॥పిలువకురా॥
పిలువకురా...
మనసున బాళీ మరువను లేరా
చలమున మోడీ సలుపకు రాజా
సమయము కాదుర నిను దరిచేర ॥సమయము॥
కరుణను నన్నీవేళ మన్నించరా రాజా ॥కరుణను॥
పిలువకురా...
ఏలినవారి కొలువుర సామి...
మది నీరూపె మెదలిన కాని
ఓయన లేనురా కదలగలేరా ॥ఓయన॥
కరుణను నన్నీవేళ మన్నించర రాజా ॥కరుణను॥ ॥పిలువకురా॥

ఆదినారాయణరావు పేరు తలచుకోగానే ఆంధ్రప్రజానీకానికి జ్ఞాపకం వచ్చేది రెండు పాటలు. 'రాజశేఖరా', 'పిలువకురా'! తెలుగుదేశంలో సినిమాపాటకు చలామణీ ఉన్నంతకాలం యీ పాటలు నిత్యం ఆకాశవీధుల్లో ఎగిరే స్వరహంసలు. పాడేవారినీ, వినేవారినీ నిత్యయవ్వనులను చేసే అమృతస్నానాలు. ఆ పాటల్లో ఒక్కొక్క వంపు మంచి పాటలలోని మరువరాని మలుపు. ఒక్కొక్క సంగతి ఆ గాయకులకు చిరకీర్తినార్జించే సంగీత గతి.

రెండుభాషల్లో తయారైన చిత్రాలూ, డబ్బింగ్ చేయబడ్డ చిత్రాలూ, తమిళంలోనే తయారైన "అడుత్త వీట్టు ప్పెణ్" (1959), హిందీలోనే తీయబడ్డ 'పూలోంకీ సేజ్' (1964) లెక్కవేసుకుంటే మొత్తం ముప్ఫైచిత్రాలకు సంగీతదర్శకత్వం వహించి ఉంటారాయన. రాసిలో పెద్ద సంఖ్యేమీకాదు, నిజమే, కానీ యీ ముప్ఫైచిత్రాలలో కనీసం ఒక పదిహేను పాటలు పదికాలాలపాటు నిలిచేపాటలు. పాడినవారికీ, రాసినవారికీ అనన్యప్రచారం తెచ్చిన పాటలు. ఆ గాయనీగాయకులు తీయగా ఆ రాగాలు తీయగా, హాయిగా విని "ఇది హాయి కదా!" అని అనుకోదగ్గ పాటలు.

అంజలీ పిక్చర్స్ వారింట సువర్ణరాసులు కురిపించిన చిత్రం "సువర్ణసుందరి". ఈ చిత్రంలోని పాటలన్నీ ప్రజాదరణ పొందాయి. ఇవే పాటలు తమిళ, హిందీభాషల్లోనూ భారతదేశం ఆపాదమస్తకాన్నీ అలరించాయి. సృజించినవారికి బిరుదులూ, బహుమానాలూ, సన్మానాలు ఆర్జించాయి. హిందీభాషలో ఇదే ఆదినారాయణరావు మొదటి చిత్రం కావడం గమనార్హం.

ఆదినారాయణరావు చేసిన సంగీతానికి మూడుభాషల్లో ఇంత పేరూ ప్రతిష్ఠా రావడంతో కొందరు చెవులు కుట్టుకున్నారు. ఏముందా సంగీతంలో, అన్నీ హిందూస్థానీ వరవడులే కదా అని కొందరు స్థూలంగా తేలికపరిస్తే, మరికొందరు – 'పిలువకురా' పాటకు ఆధారం "ఝంఆ" (1953) లో వసంత్‌దేశాయి చేసిన 'మిలన్ హో కైసే' అనుసరణ కాదా అన్న బరువైన అభియోగమూ చేశారు.

'పిలువకురా', 'మిలన్ హో కైసే' రాగచ్ఛాయలు దగ్గరగానే ఉండవచ్చు. అందులో ఒకటో అరో రాగాలూ కలవవచ్చు. కానీ యీ కారణం చేత ఈ తెలుగుపాటలో సృజనాత్మక నైపుణ్యం లేదూ అంటే అది తర్కానికి నిలిచే మాటకాదు. ఆదినారాయణరావు వరసలు అంతా అలాగే వుంటే, అవి హిందీరంగంలో అంత సంచలనం కలిగించి అంతమంది ప్రశంసలకు నోచుకునేవి కావు.

హిందూస్థానీ రాగాలను కొత్తపద్ధతులలో అంటే అంతకుముందే ఆంధ్రదేశంలో జొన్నవిత్తుల శేషగిరిరావు, సి.ఎస్.ఆర్. ఆంజనేయులు, కె.రఘురామయ్య, తుంగల చలపతిరావు యిత్యాది గంధర్వగాయకుల పాటలతో కొట్టినపిండైన పద్ధతుల్ని కాకుండా, సమకాలీన హిందుస్థానీ గాయక వాద్య వాదకశ్రేష్ఠుల మెళకువలను గమనించి, లలితం గావించి, సామాన్య సినిమాపాటల శ్రోతలను ముగ్ధులను గావించటంలోనే కాక సంగీతంలో కొంత అభిరుచి ఉన్నవారినీ మెప్పించడం ఆదినారాయణరావుకు 'వెన్న'తో బెట్టిన విద్య.

సినిమాపరిశ్రమలో ప్రవేశించక పూర్వమే ఆదినారాయణరావుకు సంగీత గ్రంథ పరిచయం ఉంది. ఆ రోజుల్లో సాలూరు, విజయనగరాలలో జరిగే సంగీతసభలూ, వినపడే రికార్డులూ ఆయన విన్నవీ, కొన్నవీ, కర్ణాకర్ణిగా విని జీర్ణించుకున్న తరువాత కాకినాడలో నాటకాలకు, స్టేజి నాట్యాలకు సంగీతం సమకూర్చిన అనుభవమూ ఉంది. అప్పటికే తాను రచనలో కూడా అంతో ఇంతో వేలుపెట్టడంతో సాహిత్యభావం, సంగీత రాగం జోడించడంలో నేర్పు తనలో క్రమేపీ వృద్ధిజెంది 1957 కి సొంత చిత్రనిర్మాణం ఇచ్చిన స్వేచ్ఛతో స్టేజినాటకాలు, నాట్యాలు బాగా ఎరిగిన కూచిపూడినాట్య నిష్ణాతుడైన దర్శకుని (వేదాంతం రాఘవయ్య) ప్రోత్సాహంతో 'సువర్ణసుందరి"లో పక్వానికి వచ్చి బంగారుపళ్లు పండించింది.

మహాకవి కాళిదాసు (1960)

❖ పింగళి ❖ పెండ్యాల

జయ జయ జయ జయ శారదా
జయ కళా విశారదా ॥జయ॥

నవవీణా సారణివై
అవతరించినావుగా ॥నవ॥
జయ జయ జయ జయ శారదా....
రాగసుధారసమయమై సాగెను ప్రియగానమూ ॥రాగ॥
మధురగాన వాహినిలో ॥మధుర॥
లీనమాయె నాట్యమూ ॥జయ॥

ఆ... ఆ.....ఆ...
ఘలుఘల్లన నాట్యముతో
ఝలురుఝల్లనె నా మదీ ॥ఘలు॥
ఆ...ఆ....ఆ...
మదిని నీదు పూజలతో... ॥మదిని॥
నాదు జన్మధన్యమూ ॥నాదు॥ ॥జయ॥

నవవీణా సారణివై
అవతరించినావుగా
జయ జయ జయ జయ
జయ జయ జయ జయ
జయ జయ జయ జయ
ఆ....

సాత్వికాభినేత్రి జూనియర్ శ్రీరంజని తన భర్త కె.నాగుమణిని నిర్మాతను చేస్తూ, గానగంధర్వ పి.సూరిబాబు సహనిర్మాతగా నిర్మించిన మహత్తర చారిత్రక చిత్రం సారణి వారి "మహాకవి కాళిదాసు". ఈచిత్రం 1960లో ద్వితీయ ఉత్తమ చిత్రంగా కేంద్రప్రభుత్వం నుండి రజతపతకాన్ని పొందింది.

పాట రచయిత పింగళి నాగేంద్రరావు ఎంతో చమత్కారం, చాకచక్యం ప్రదర్శించి

చిత్రనిర్మాణసంస్థ పేరైన 'సారణి' అనే పదాన్ని పాటలో వజ్రసమానంగా పొదిగారు. ఈ గీతమొక చక్కటి శారదాస్తుతి. ఇందులో శారద నవవీణల లోని స్వర సముచ్చయాలన్నింటిని ఒకే ప్రవాహంలా పలికించగలదని భావన. అతి గొప్పపదాలు గల అతి చిన్నపాట. ఈనాటికీ శరన్నవరాత్రులలో పేరంటాళ్లు పాడుకునే మంగళహారతి పాటగా పరంపరగా వస్తూనే ఉందీ పాట.

ఈ గీతం సుశీల గాత్రంలో రాగసుధా రసభరితమై, ఒక ప్రియరాగంలా, మధురగాన వాహినిలా నర్తించే రాజసులోచన కనువిందైన నాట్యంతో కలగలిసి, నాట్యపదగతులకు గాత్రస్వరజతులు అల్లుకుపోయాయా? అనే సందేహం కలుగక మానదు. పాట చివరలో 'నాదుజన్మ ధన్యము' అన్న ముగింపుతో శ్రోతల జన్మలు ధన్యత పొందాయని పిస్తుంది. రెండోచరణం ప్రారంభంలో ఒక గాంధర్వ ఆలాపన వినిపిస్తుంది. ఇక్కడ స్వరకర్త పెండ్యాల పరీక్షలో సుశీల నూటికి నూరుశాతం విజయం సాధించినట్లే. ఇది సరస్వతీమాతకు అర్పించిన స్వరాంజలి. తనువు, మనసు ఒక ఆర్తిని పొంది తన్మయమైపోయే ప్రశాంతగీత మిది.

స్వరకర్త పెండ్యాలకు తల్లిదండ్రులెవరు? అనే ప్రశ్న వస్తే సంగీతజ్ఞులు ఆయన తల్లిదండ్రులు శ్రుతిలయలే అని నిర్మొహమాటంగా చెబుతారు, ఇన్ని శుభలక్షణాలు సుసంపన్నంగా ఉన్న యీ పాట వింటే. ఎందుకంటే ఇలాంటి సహస్రాధిక గీతాలను మధువంతంగా సమర్పించిన ఘనత ఆయనది. వారికున్న అపార స్వరజ్ఞానంలో మనం కొన్ని మాత్రమే అందుకున్నామనిపిస్తుంది. అదొక స్వరసాగర మేధస్సు. నిత్యం అలల రవళితో సుస్వరనాట్యం చేస్తూ... లోతైన సంగీత రత్నాకరాన్ని మదిలో దాచుకున్న అసమాన ప్రతిభాశాలి పెండ్యాల. ఆయన బాణీ అంటే గాయనీగాయకులకు శ్రుతి చిహ్నం, మనకు 'స్మృతి' లయగా మిగిలిపోయింది.

అక్కినేని నాగేశ్వరరావుకు యీ చిత్రమంటే ఎంతో ఇష్టం. ఈ చిత్రనిర్మాతలు చిత్రం తాలూకా పంపిణీ హక్కుల్ని అట్లూరి పుండరీకాక్షయ్యకు విక్రయించేసినా, అక్కినేని ఆ హక్కుల్ని తిరిగికొన్నారు. ఈ చిత్రానికి గాను అక్కినేని 1996 లో మధ్యప్రదేశ్ ప్రభుత్వంనుండి 'కాళిదాసు కౌస్తుభ' అవార్డు నందుకున్నారు. తనకు దాదా సాహెబ్‌ఫాల్కే అవార్డు వచ్చినా పొందని ఆనందం యీ అవార్డు వచ్చినపుడు కలిగిందని అక్కినేని జీవితాంతం చెప్పుకునేవారు.

గోఖలే కళాదర్శకత్వం, అన్నయ్య సినీ ఫోటోగ్రఫీ ఈ చిత్రంలోని పాటలకు మరింత వన్నె తెచ్చాయి.

స్వర్ణమంజరి (1962)

❖ సీనియర్ సముద్రాల ❖ ఆదినారాయణరావు

మధురమైన గురుదీవెనా
మరపురాని ప్రియభావనా
కనుమా! కొనుమా! రాజా!
కలలోనేని కనగాలేని
నవరాగమాలా, మధురమైన గురుదీవెనా!
ప్రియభావనా,
సరస సంగీత సాహిత్య సీమా
మాకు సరి మేమే గామా
తీయనైన నాపాట విన్నా
రాలు కరగీ నీరౌనుగా ॥కలలోనేని॥
లలిత నాట్యాల మా సాటివారు
ఇలను లేనే లేరు – ఇలను లేనే లేరు
కాలిమువ్వా ఘల్ ఘల్లుమనా
రసికహృదయాలు ఝల్ ఝల్లనూ ॥కలలోనేని॥ ॥మధుర॥

తగిధిట తగిధిట దగిధిగినగిధిట
కిటత్తానదిత్తా, దగినతా,
కిటధిత్తా కిటధిత్తా కిటధా
కిడథా కిడధా ధా
ఉదనతోం తనన తధారె ధారె ధాని
ఉదనత దీరేన ధాకిడకి దధూం తిరికిట తళాంగ్
కిడనక తిరికిట నగధేకి దనగ
ధిత్తళాంగ్ ధిత్తళాంగ్ ధాధా ఉదనతోం
తనన తధారె ధారె ధాని
ఉదనతోం తనన తధారె ధారె ధాని
తోంతోం తనన తోంతోం తనన
తోం తన తోంతన తనోంతోం తనన

తఝ్ఝం తఝ్ఝం తఝ్ఝం తఝ్ఝం తఝ్ఝంత
ఉదనతోం తనన
గమదనిసాగగ సానిసా
మదానిసా, గమదానిసా
సగమధాని,
సమగ గదమ మనిద సమగ గదమ మనిద దసని
మదనిస మదనిస మదనిస
తక తక తక తక తక తక తక తక
కిడధిత్తా కిడధిత్తా కిడధిత్తా ధానధా
తకతకతోం, తకతోం తక తక తక తద్ధిత్తోం
తాక్ తాక్ ధిమి – తాక్ తాక్ ధిమి – తద్ధిత్తోం
గిధి గినధా గిధిగినధా గిధిగినధా
ధా ధా ధా...

ఆంధ్రదేశంలో, పూర్వకాలంలో నాట్యానికి ఎంత ప్రాముఖ్యత ఉండేదో, విజయనగరపు ఆనందగజపతి మొదలగు మహా రసికులపోషణలో నాట్యవృక్షం ఎన్ని కొత్త కొమ్మలు వేసి చివురించిందో అనే ఊహాలతను ప్రాకించడానికి నాడు రాయబడ్డ జావళులు, తిల్లానాలు, వేయని పందిళ్లు. ఒక్కొక్క జావళి శృంగార రసఖేలయే గాక సంగీత సాహిత్య నవరసలీలగా ఒప్పారిన ఆ రోజుల్లో, ఒక్కొక్క తిల్లాన మార్దంగిక నైపుణ్యం నిరూపించడానికి, పదలాఘవం చూపించడానికి కట్టని మండపం అయిన ఆ రోజుల్లో నృత్యసుందరి త్రిలింగదేశంలో త్రిభంగి నిలచి కళావేణువును పూరించింది.

అటువంటి జావళీలు, తిల్లానాలు, సంగీతదర్శకులు ఆదినారాయణరావుకు తెలిసినట్లు మరొకరికి తెలియవు. ఈ పరిజ్ఞానానికి తార్కాణాలు, విశిష్టమైన పద్ధతిలో రాగరచన చేసి, స్వరం కల్పించి, దరువులు చేర్పించి “అన్నదాత”లో రాగమాలికగా వినిపించిన దశావతార అష్టపది, “అనార్కలి” లోని ‘రాజశేఖరా” నృత్యగీతాజగత్తుకు కలకాలం వెలుగునొసగే ఒక అఖండజ్యోతి. “సువర్ణసుందరి” లో ‘ఈ వసుధ’ను నీకు సాటి దైవము’ అనే తిల్లాన. ఇదే పద్ధతిలోనిదీ “స్వర్ణమంజరి” లోని హిందోళరాగ గీతం, తిల్లాన. ఈయనకు హిందోళం అంటే ప్రత్యేకాభిమానం. ‘రాజశేఖరా’ ఈ రాగమే. “సువర్ణసుందరి”లో ‘ఈ వసుధ’ వినిపించిన చోట హిందీచిత్రంలో ఒక హిందుస్థానీ తరానా (తిల్లానా) ఈ రాగంలోనే వినిపించారు. అదే కొంచెం మార్చి వేరే మాటలు

End of Preview.

Rest of the book can be read @

http://kinige.com/book/Padana+Tenugu+Pata

* * *